

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In qua tractatur de Virtute ac Sacrameto Pœnitentiæ

Bosco, Jean a

Lovanii, 1670

Concl. IX. Non remittitur de facto peccatum mortale absque mutatione pœnæ; posset absolutè remitti eâdem æternitatis pœnâ manente: cur non & pœnâ remisâ, culpa possit permanere?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73393](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73393)

Claratur ex-
emplo hu-
mano.

me, vel in ipso, cui me famulum constituo, elapso tertio die ero famulus ejus, & post annum desinet obligatio mea ad ipsi famulandum, ex eo solum, quod actus voluntatis meæ præcisè terminabatur ad obligationem inducendam pro tempore, quod flueret post tres dies usque ad finem anni; ex eo enim fit ut occurrente tertio vel quarto die incipiat obligatio mea, & eo finito expiret.

Idem ergo suppositâ determinatione æternâ divinæ voluntatis, ut vi ejus uno tempore sim Dei inimicus, altero tempore non, sufficit quod occurrant illa tempora, pro quorum altero mihi non remittat, pro altero verò remittat injuriam, ipsi per peccatum meum illatam.

468. Item exem-
plo in divi-
nis.

Nonne ab æterno Deus potest velle hodie conservare v. g. Joannem, & velle cras non conservare, absque ulla sui mutatione? Nemo dubitat quin possit. Quid ergo obstat, quin similiter possit ab æterno velle hodie non remittere peccatum, & ab æterno velle cras remittere, absque ulla sui mutatione? Nec ideo debet poni mutatio physica in peccatore, sicuti ponitur mutatio physica in Joanne, quia Joannes est ens aliquod physicum & reale; peccatum autem habituale, quod remittitur, ens aliquod tantum morale.

469. Replica sol-
vitur.

Si replicaveris; saltem Deus deberet revelare peccatum remissum, ne laborans conscientia erroneâ peccet omittendo Pœnitentiam. Respondeo, inde ad summum sequi, post remissionem requiri aliquem actum; hic tamen non est necessarius ad ipsam remissionem, cum jam supponatur peccatum remissum. Deinde potest homo statim incidere in amentiam; immo potuit Deus ab æterno voluisse pro illo tempore perpetuæ amentia remittere peccatum, & tunc non erit necessaria ulla revelatio. Denique potuit Deus ab æterno præparare talem gratiam, cum qua infallibiliter eliceret actum Pœnitentiæ, de se remissum peccatorum, quæ autem tunc necessitas revelationis? Nulla omnino.

Et verò, cur minus requiritur revelatio remissionis peccatorum, quando fit per infusionem gratiæ sanctificantis, quam quando fit sine omni mutatione physica peccatoris? Numquid & ille, qui justificatus foret secundum legem ordinatam per infusionem gratiæ, posset laborare conscientia erroneâ, & ex illa peccare omittendo Pœnitentiam, quam judicat necessariam ad remissionem peccatorum? Apage ergo cum illa tua revelatione, quæ planè impertinens est ad propositum.

470. An pecca-
tum morta-
le de facto
remittatur
absq. com-
mutatione
pœnæ.

Quæro autem ego, an quemadmodum de facto non remittitur peccatum mortale sine infusione gratiæ justificantis, quamvis absolute posset remitti; ita quoque de facto non remittatur peccatum mortale absque commutatione pœnæ, quamvis absolute posset remitti? Responso erit

CONCLUSIO IX.

Non remittitur de facto peccatum mortale absque mutatione pœnæ; posset absolute remitti eadem æternitatis pœnâ manente: cur non & pœnâ remissâ, culpa possit permanere?

PRIMA pars est communis, & sufficienter probatur argumento partim affirmativo, partim negativo: affirmativo quidem; quia Scriptura sacra inseparabiliter jungit statum contra justificationem seu remissionem culpe cum liberatione à damnatione, & redintegratione ad gloriam, ut videre poteris conclus. 6. in principio. Argumentum negativum est; quia nullum habemus indicium, sive in Scriptura, sive in SS. Patribus & Occumenicis Conciliis, vel apparens tantum contrariæ remissionis: ergo non est asserenda, cum pendeat à sola voluntate divina, quam nemo novit nisi ipse Deus, & cui voluerit Deus revelare.

Hinc non immeritò Concilium Trident. sess. 6. cap. 4. *Non quidem, inquit, pro pœnâ æterna, quæ vel Sacramento, vel Sacramento rito una cum culpa remittitur.* Et can. 30. *Si quis post acceptam justificationis gratiam, culibet peccatori ita culpam remitti, & reatum æternæ pœnæ dixerit, ut nullus remaneat reatus pœnæ temporalis &c. anathema sit.* Ergo supponit Concilium, cum culpa mortali semper remitti pœnam æternam.

Ratio est; quia, ut dictum fuit conclus. 6. numquam remittitur culpa mortalis sine infusione gratiæ sanctificantis, per quam homo fit amicus ac filius Dei, & hæres vitæ æternæ; ergo non manet reus æternæ damnationis; nam *nihil damnationis est eis, qui sunt in Christo Jesu per gratiam sanctificantem, ut loquitur Apostolus Rom. 8. v. 1. In renatis, inquit Trident. sess. 5. in Decret. de Peccato originali can. 5. nihil odit Deus, quia nihil est damnationis eis, qui verè conspulti sunt cum Christo per Baptisma in mortem; qui non secundum carnem ambulant, sed veterem hominem exuentes, & novum, qui secundum Deum creatus est, induentes, innocentes, immaculati, puri, innoxii, ac Deo dilecti effecti sunt, hæredes quidem Dei, cohæredes autem Christi, ita ut nihil profusus eos ab ingressu cali remoretur.* Et sanè quomodo simul & proximè eidem deberi possunt hæreditas seu gloria, & ejusdem privatio, quæ est essentialis damnatio seu pœna damni?

Igitur

Igitur quantum ad factum satis conveniunt inter se DD. Catholici: porro circa opportunitatem possibilitatem, quam asserit secunda pars Conclusionis, precipua oritur difficultas ex Scoto 4 distinct. 14 qu. 1. nu. 7. in fine, ubi docet, quod nihil aliud est post actum peccati essentiam offensa, macula & reatus, nisi ista relatio rationis, scilicet ordinatio ad poenam; quae ut est dispositio ipsi animae, dicitur eius macula, sicut per oppositum pulchritudo: ut autem est obligatio formaliter ad illam poenam, dicitur reatus, & non est alius voluntatis divinae, in qua est tota ista realitas, per quem actum ordinatur ad talem poenam, dicitur offensa. Nihil enim aliud est offensa vel iniuri in Deo, quam velle vindicare istam poenam.

Et ibidem n. 9. sic ait: Offensa (Dei) vel iniuri (ut dictum est) est eius velle vindicare, vel aliquis sustinens ad placandum exigere... sed velle vindicare est velle punire. Ergo secundum Scotum si remittitur poena aeterna, etiam remittitur offensa seu culpa, & e converso, si remittitur offensa seu culpa, etiam remittitur poena aeterna.

Atque pro hac opinione citari solet Divus Augustinus lib. 6. contra Julian. cap. 19. ubi dicit, reatum concupiscentiae respectu hominis, qui se peccasse non meminit, non esse in animo ipsius, sed in oculis, inquit, legibus Dei, quae conscriptae sunt quodammodo in mentibus Angelorum, ut nulla sit iniquitas impunita, nisi quam sanguis Mediatoris expiaverit: cuius signo crucis consecratur unda Baptismatis, ut ea diluatur reatus, tanquam in Chirographo scriptus in notitia spiritualium potestatum, per quas poena exigitur peccatorum.

Quibus verbis, quia significat reatum illum non esse in animo, sed in mentibus Angelorum, per quos poena exigenda est peccatorum, videtur reatum poenae, nomine reatus intelligere; adeoque per reatum poenae, qui manet transeunte actu, intelligere peccatum habituale. Igitur secundum Augustinum, impossibile est, quod maneat reatus poenae aeternae, & non maneat peccatum habituale; & consequenter ut remittatur peccatum habituale, & non remittatur poena aeterna.

Et sane, si peccatum habituale essentialiter nihil aliud est, quam reatus poenae, nimis manifestum est, Conclusionem nostram nequam subsistere; sed quia hoc putamus omnimodè fallum, ideo perflimus in Conclusionem, quam aliqui probant exemplo in rebus humanis, ubi quis potest remittere offensam & injuriam, & nihilominus velle punitionem pro peccato debitam.

Nonne praecipitur dilectio inimicorum Matthaei, v. 44. & 45. Ego autem dico vobis: Diligite inimicos vestros, benefacite his qui oderunt vos, & orate pro persequentibus & calumniantibus

vos, ut sitis sicuti Patris vestri, qui in caelis est? Quis ideo negat me posse exigere iustam satisfactionem pro injuria illata? Similiter fieri potest ut homo non possit alterum punire, & per consequens non possit velle alterum punire, & tamen potest manere ipsi offensus: ergo à paritate rationis posset Deus ipsi remittere jus quod habet ad odium & inimicitiam, interim tamen velle retinere jus ad poenam; posset velle remittere jus ad poenam, retinendo interim jus ad odium & inimicitiam, cum remissio culpae, & remissio poenae sint remissiones distinctae.

Sed haec probatio posset videri minus habens; nam dilectio inimicorum, quae ibi praecipitur à Christo, in hoc praecise consistit, secundum communem sententiam DD. quod inimici sine iusta causa non excludantur à generali beneficio, aut communibus beneficiis, quod totum stare potest, tamen offensa, & injuria non remittatur, ut patet in Deo, qui, ut ibidem subiungitur, & ponitur in exemplum, Solem suum ortiri facit super bonos & malos, & pluit super iustos & iniustos. Nec ideo tamen remittit offensam malis & iniustus, cum nihilominus velit ipsos punire poena aeterna, si ita decesserint ex hac vita.

Ergo à pari, quoad manet voluntas poenae debita in homine, censetur adhuc manere offensa, estò jam diligit illum, quem vult punire; diligit, inquam, illà dilectione, quam Christus loco supra citato praecipit: ergo dilectio inimicorum impertinens est ad propositum.

Quantum ad remissionem poenae, quae fieret absque remissione offensa, ubi, inquis, illa in humanis reperitur? Faveor se posse fieri potest, immo ordinariè sic accidit, ut homo offensus, quia privatus, non possit licite per seipsum infligere poenam pro peccato commisso; adeoque non possit licite velle per seipsum illam infligere: num ideo rectè dicitur, talem hominem remittere poenam, & nihilominus manere alteri offensus? Patet quod non rectè id dicatur, quia non remittit poenam, qui vult illam infligere per alium, puta per competentem iudicem. Si autem nec sic vult poenam infligere, cum tamen posset velle, unde constat quod talis adhuc maneat verè offensus? Quid enim est illa offensa? Numquid aversio aliqua seu displicentia propter peccatum praeteritum?

Rectè iudicabit. Et quidem si aversionem illam etiam appellaveris poenam, consentio impossibile esse, & inconceptibile, Deum remittere culpam; eadem poena aeternitatis permanente, uti etiam remissa omni poena culpam permanere. Verumenimverò per poenam communiter non intelligitur huiusmodi aversio seu displicentia, sed malum aliquod seu incommodum naturae, quod ab extrinseco infligitur secundum iustitiam punitivam, juxta mensuram delicti praeteriti, tamen quoad culpam

476. Sed hoc exemplum reaficitur tamquam impertinens ad hoc propositum.

477. An in humanis remittatur aliquid quando poena absque remissione offensa.

Quid sit illa offensa.

Quid poenam communiter intelligatur.

culpam remissi; ut patet in pœnis temporalibus, quæ culpâ remissâ remanent persolvenda in Purgatorio.

478. Sicut ergo Deus de facto remittit culpam, id est, jus quod habet ad rationabile odium, sive rationabilem aversionem & displicentiam, & retinet nihilominus jus ad pœnam temporalem; ita non apparet contradictio in eo, quod remitteret culpam, retinendo interim jus ad pœnam æternam: similiter in eo quod remitteret jus ad omnem pœnam, interim retinendo jus ad rationabilem aversionem; quoniam jura illa moraliter sunt valde diversa, adeoque separabilia.

Nam si Deus, inquit Lugo de Penitentia disp. 7. n. 79. per impossibile non esset ex officio Gubernurator & Judex universi, licet haberet jus ad rationabile odium peccatoris, & per consequens, cedendo huic juri, posset condonare culpam; non tamen haberet jus ad puniendum hominem, nec posset condonare pœnam: sicuti contingit, quando Petrus offendit alium hominem privatum, cui quidem oritur contra Petrum jus morale, ad hoc ut rationabiliter avertatur à Petro, cui juri potest ipse cedere condonando offensam; non tamen habet jus ad puniendum Petrum condignè propriâ auctoritate, & ideo in rigore non potest Petrum absolvere à pœna: Princeps verò è contra, posset Petro condonare pœnam, non tamen posset tollere offensam, quâ moraliter loquendo Petrus reputatur dignus, à quo offensus rationabiliter avertatur, dum non satisfacit condignè pro offensa. Hæc ille.

479. Et quamvis Deo utrumque illud jus competat, unde probatur, quod Deus non possit cedere uni, & non alteri, hoc est, quod non possit perseverare peccatum præteritum in ordine ad rationabile odium, & non in ordine ad justam punitionem? Nonne promissio matrimonii, facta virgini, ad extorquendam copulam illicitam, post copulam manet quoad obligationem matrimonii, tamen amplius non maneat in ordine ad culpam, puta si promissor doleat de peccato? Ergo similiter in præsentem, potest manere actus præteritus in ordine ad obligationem pœnæ, tamen amplius non maneat in ordine ad rationabilem aversionem, sive in ordine ad culpam, & vice versâ manere in ordine ad culpam, quantumvis amplius non maneat in ordine ad pœnam.

Et si quæritur, quare permanentia in ordine ad odium, potius sit macula seu culpa habitualis, quàm permanentia reatus pœnæ. Respondeo cum Lugone supra n. 84. quia sicut macula corporis est objectum displicens visui, sic macula animæ objectum displicens Deo; jam autem remanente solâ obligatione ad pœnam, homo amplius non displicet Deo.

Arguis; ratio formalis, propter quam Deus odit hominem, & propter quam eum punit, est eadem, scilicet peccatum: ergo quantum manet illa ratio, manebit jus ad odium, & jus ad punitionem.

Respondeo Conc. totum: sed fieri potest, ut maneat illa ratio in ordine ad unum effectum, & non respectu alterius; quia ut maneat peccatum præteritum, conditio necessaria est non remissio; cum ergo remissio culpæ, & remissio pœnæ sint remissiones distinctæ, & à se mutuo separabiles, ut jam ostensum est, fieri potest quod peccatum præteritum maneat quoad culpam, & non quoad pœnam, vel è converso quoad pœnam, & non quoad culpam. Saltem non ostenditur evidens contradictio in illa separatione; est autem Maxima certissima Scoto, Quod Deo est possibile omne quod non includit evidenter contradictionem, & ad quod non sequitur necessarîo contradictio 4. dist. 10. q. 2. n. 11.

Hercule si Deus possit (ut nonnulli existimant) innocentem adjudicare igni perpetuo inferni, solo titulo supremi dominii; quanto magis eum, qui justè per peccatum promeritus fuit ignem perpetuum inferni, tamen peccatum quoad culpam remiserit?

Dices; pœna æternitatis prout nunc est, infert quasi ineluctabilem necessitatem peccandi: ergo licet post peccatum remissum, posset Deus jam innoxium adjudicare igni perpetuo inferni, seclusâ inimicitia divinâ, oblatione voluntatis in malo &c. haud equidem punire eadem æternitatis pœnâ, quâ puniret ante peccatum remissum.

Resp. neg. Conf. quia & hanc quasi ineluctabilem necessitatem justè promeritus fuit per peccatum; unde quod peccet, non Deo, sed sibi ipsi debet imputare. An fortè existimas, Deum in hac vita numquam subtrahere gratiam efficacem, necessariam ad resistendum tentationibus, propter peccatum præteritum remissum? v. g. aliquis cum voto simpliciter stitatis duxit uxorem, existimas quia culpa deleta per Penitentiam, Deus non possit negare auxilia uberiora & efficacis ad resistendum aliis, etiam gravioribus, peccatis? Erras toto caelo. Si hic potest subtrahere, & aliquid subtrahit, quidni etiam posset subtrahere post hanc vitam in inferno? Non dubito quin posset, quantumvis de facto numquam contingat id fieri.

Posset ergo Deus tali casu subtrahere auxilium efficacis, quo homo alioquin resisteret tentationi, quæ ex æterno illo supplicio ad odium Dei oriretur; quo facto, homo infallibiliter prorumperet in odium Dei, & maneret obstinatus in illo peccato; inposito quod maneat illa subtractio, haberet etiam vermem conscientie, non quidem peccati commisi, & non remissi quoad culpam in hac

Potest manere actus præteritus in ordine ad obligationem pœnæ, tamen non maneat in ordine ad rationabilem aversionem, & è converso.

Quare permanentia in ordine ad odium sit potius macula, quàm permanentia in pœnâ.

hac vita, sed peccati commissi post mortem, & non remissi, propter quod foret dignus odio Dei, quamvis non puniretur propter illud, utpote quod non fuit peccatum hominis viatoris, sed propter peccatum huius vite remissum quoad culpam.

Ratio itaque secundæ partis Conclusionis est; quia non ostenditur manifesta implicatio in separata remissione pœnæ, & culpæ, supposito quod culpa non sit essentialiter reatus pœnæ.

Sed numquid Scotus supra, & Divus Augustinus, quem Scotus pro se allegat, aliquid docuerunt, culpam habitualement essentialiter esse reatum pœnæ? Aliquis videtur esse, quod Divus Augustinus loco supra citato de reatu pœnæ loquatur: non quasi alium reatum non agnovit, qui istius originem veluti basis est, sed quia per reatum pœnæ, tamquam vulgò notior, magisque intellectui facilem, rem obscuram illustrare maluerit. Perfacile enim intelligitur, peccato transacto dignitatem pœnæ esse reliquam: quo verò pacto peccati reatus, ipsò peccato iam præterito, maneat; non ita cuius obviū est; cum etiamnum difficultas ista Doctissimorum fatiget ingenia. Solutio facilis est, inquit Janenius de Stat. nat. lap. l. 1. c. 2. & fortassis vera.

Ut verum tamen fatear (prosequitur ille Auditor) difficulter mihi persuaserim, hanc Divi Augustini sententiam esse. Nam in ipso isto capite, ex quo locus ille avulsus est, luculentissimè, tam ipse, quam Julianus, de reatu peccati seu culpæ differunt. Julianus enim propter illa Augustini verba, quibus dixerat, concupiscentiam manere actu, præterite reatu, velut ea reprehendens dicit contrarium in peccatis habere locum, nempe ut prætereant actu, reatu verò maneat. Hoc autem eum de reatu culpæ, non pœnæ intelligere, apertissimè declarat, quando dicit: *Postquam donec consequatur veniam, premi impietate commissi, & manet reatus actione finita.* Quid est enim impietas commissi, nisi reatus culpæ, quæ commissæ est? Unde mox reatum absolvere, idem esse dicit, quod liberum à profanitate videri. Quod sanè nihil aliud est, quam liberum ab ipsa profanitatis culpa videri.

Nec Augustinus hoc reprehendit, sed potius probat eum dicit: *Hoc de sacrificio idolis èlato verissime dicit; actus est enim, qui opere ipso peragitur, & non erit; & si iterum sit, alterum sit.* Impietas verò ipsa, quæ hæc sunt, tamdiu manet, donec idolis renuntietur, & credatur in Deum. Quid est enim, impietatem manere, nisi reatum culpæ manere? Unde paulò inferius id quod dixerat, impietatem immolationis manere, aliis verbis dicit: *Manet reatus eius, donec in lavacro &c.* Quæ cum

apertè de reatu culpæ ab utroque intelliguntur, etiam de reatu culpæ intelligi debet id, quod de reatu concupiscentiæ dicit; propter quem explicandum illa de peccati actualis reatu permanente similitudo prolata fuerat. Huc ulque Janenius.

Et in Conclusionem illius capituli sic ait: Quapropter non aliud isto loco vult Augustinus, quam reatum culpæ præteritæ manere quidem objectivè in conscientia delinquentis, ut Julianus dixerat, quamdiu se deliquisse meminit, sed si oblitus fuerit, manere in occultis legibus Dei, seu in ipsa æternâ incommutabili veritate, scriptâ quodammodo in mentibus Angelorum, id est, quam mentes Angelorum intuendo cognoscunt: in qua vident nullam impietatem, id est, nullum peccati reatum impunitum esse debere, nisi quem sanguis Mediatoris expiaverit. Et quia mens Angelorum quasi charta est, in qua veritas illa scribitur, idcirco, non hunc reatum; sed ipsas mentes, seu ipsam notitiam Angelorum *chirographum* vocat, in quo, velut objectum in notitia seu in noscente, reatus ille scriptus est: *ut diluatur reatus tamquam in chirographo scriptus in notitia spirituum potestatum, per quas pena exigitur peccatorum.*

Sed ista omnia rectissimè de reatu culpæ intelliguntur: nam & ille non minus, quam reatus pœnæ in Angelorum notitia scriptus manere debet, ut sciant de quibus pena sit exigenda, nempe de illis, qui culpæ rei sunt. Nam quo pacto in eorum mentibus scribi potest, *ut nulla sit iniquitas impunita*, si non in eorum mentibus etiam iniquitas ipsa, quæ non debet esse impunita, scribatur? Et quid est ista iniquitas, nisi ipsa culpa seu reatus culpæ, qui ex mente hominis, non amplius memoria se peccasse, delctus est? Hæc ille.

Sed dicit aliquis; intellexerit ibi Augustinus per reatum, reatum culpæ, numquid solius culpæ? Cur non etiam reatum pœnæ, qui & ipse in Angelorum notitia scriptus manere debet, ut sciant quæ pœna de singulis sit exigenda?

Est; quid tum? Fatemur siquidem de facto & secundum legem ordinatam numquam manere scriptum in mentibus Angelorum reatum culpæ absque reatu pœnæ, & è contra reatum pœnæ æternæ absque reatu culpæ, & de illo quod de facto contingit locutus fuit D. Augustinus tam hoc loco, quam alibi: ergo aliter fieri non posset de potentia Dei absoluta, negatur Consequentia.

Ex quo festinè cognoscitur, quomodo interpretandus Doctor Subtilis, videlicet de illo, quod secundum præsentem Dei ordinationem accidit. Quid illud? *Nihil aliud est offendi vel irasci in Deo, quam velle vindicare*, id est, offensæ divinæ inseparabiliter de facto conjungitur voluntas vindicandi: & nihil aliud est

485. qui manet obiectivè in conscientia delinquentis, quamdiu se meminit deliquisse, alioquin in occultis legibus Dei.

486. Objectio.

Solutio.

487. Quomodo intelligendus Doctor Subtilis sit, præ scilicet de potentia ordinata.

post actum peccati cessantem essentia, macula & reatus, nisi ista relatio rationis, solvet ordinatio ad penam, id est, nihil aliud physicum manet post actum peccati cessantem, praeter actum voluntatis divinae, per quem ordinavit peccatorem ad penam juxta mensuram delicti. Ergo peccatum habituale essentialiter est reatus poenae sive obligatio ad illam poenam, negatur Consequentia, sed reatus poenae est effectus inseparabiliter de facto consequens reatum culpae, per quem effectum, tanquam vulgò notioem, magisque intellectu facilem, voluit Doctor Subtilis causam obscuram illustrare.

488. Quomodo peccatum veniale remittatur post hanc vitam ex Scoto.

Primus modus.

Et gratis admisso, quòd ibi illam sententiam docuisset, in sequentibus tamen eum modum dicendi revocavit 4. dist. 21. q. 1. ubi n. 7. sic discurre de remissione peccati venialis post hanc vitam: De secunda Conclusionem potest dici dupliciter, uno modo sic, quòd nihil aliud est culpa venialis remissio, quam solutio poenae temporalis debita pro ea. Probat, quia post actum transeuntem, culpa, quae manet, nihil aliud est, nisi reatus ad poenam debitam; iste autem reatus venialis non est nisi ad poenam temporalem, & per consequens soluta poenae temporalis in purgatorio pro isto veniali, ex hoc ipso ipsa culpa venialis remissa est.

Non sic autem de mortali, quia poena debita ei non potest esse totaliter soluta, nisi primò sit aeterna commutata in temporalem, & ista commutatio vocatur remissio culpae mortalis; hac autem remissio non fit nisi per voluntariam dispensationem ordinatam, quae non habetur post mortem.

Sic patet unus modus, quomodo post mortem non potest dimitti mortale, sed tantum poena debita mortali prius dimissa; potest autem post mortem dimitti veniale prius non dimissum, quia potest solvi poena totalis sibi debita, & in hoc ipsum remitteretur.

Ecce primus modus, qui remissionem culpae, sive mortalis, sive venialis, non distinguit à remissione poenae correspondentis, aeternae videlicet, vel temporalis.

489. Secunda modus.

Si autem iste modus non placet (prosequitur Scotus n. 8.) quia videtur Sancti distinguere inter remissionem culpae cuiuscumque (mortalis videlicet, & venialis) & poenae, & maxime inter remissionem culpae, & solutionem poenae debita illi culpae, potest dici alio modo &c. Ergo non recedit à Scoto, qui cum Sanctis distinguit inter remissionem culpae mortalis, & remissionem poenae aeternae, seu commutationem poenae aeternae in temporalem: ergo non opponitur Doctori Subtili, qui asserit peccatum mortale posse remitti quoad culpam, manente eadem aeternitatis poenà, & peccatum mortale posse permanere quoad culpam, remissa seu commutatà poenà aeternà in temporalem.

Non recedit à Scoto, qui distinguit inter remissionem culpae mortalis, & remissionem poenae aeternae.

Veluti non opponeretur Scoto, qui assereret, peccatum veniale posse remitti quoad culpam, eadem purgatorii poenà permanente; & peccatum veniale posse permanere quoad culpam, remissa omni poenà purgatorii. Si

enim secundum Scotum potest affirmari distinctio inter remissionem culpae cuiuscumque, & remissionem poenae; quidni etiam possit affirmari separatio inter remissionem culpae cuiuscumque, & remissionem poenae?

Sed numquid primus modus Scoti coincidit cum hac propositione, inter alias plures, à Pio V. & Gregor. XIII. damnatas, 54. in peccato duo sunt, actus & reatus, transeunte autem actu nihil manet nisi reatus, sive obligatio ad poenam. Unde in Sacramento Baptismi aut Sacerdotis Absolutione proprie reatus peccati duntaxat tollitur, & ministerium Sacerdotum solum liberat à reatu?

Ita videtur Vasquezio 1. 2. disp. 139. c. 2. Et quamvis (inquit) praedictae propositiones (intelligit omnes propositiones damnatas à Pio V. & Gregorio XIII.) non damnetur nisi in sensu ab Auctore intento; hanc tamen propositionem non docuit ille (Auctor) in alio sensu, quam Scotus, & quam verba ipsa sonant. Hec Vasquez, ut aliàs minus benignus, ne plus dicam, interpres Scoti, quod sic ostendo.

Sensus Auctoris videtur fuisse, in Sacramento, sive per Sacramentum Baptismi, aut Sacerdotis Absolutionem, id est, Sacramentum Penitentiae non conferri gratiam sanctificantem, sed duntaxat tolli reatum peccati, id est, obligationem ad poenam, ut colligitur ex propositione 55. sequentis tenoris: Peccator penitens non vivificatur ministerio Sacerdotis absolventis, sed à solo Deo, qui Penitentiam suggerens, & inspirans, vivificat eum, & resuscitat; ministerio autem Sacerdotis solum reatus tollitur.

In hoc ergo sensu damnatur propositio 4. & jure merito, ut manifestè patet ex Concilio Trid. sess. 7. de Sacramentis in genere can. 6. Si quis dixerit, Sacramenta nova legio non continere gratiam, quam significant, aut gratiam ipsam non ponentibus obicem non conferre &c. anathema sit. Et can. 7. Si quis dixerit, non dari gratiam per huiusmodi Sacramenta semper, & omnibus, quantum est ex parte Dei, etiam si tunc ea suscipiant &c. anathema sit.

Enimverò Auctorem istarum propositionum negasse gratiam habitualement, videtur colligi ex propositione 41. quae talis est: Iustitia quae insinuat per fidem impius, consistit formaliter in obedientia mandatorum, quae est operum iustitia, non autem in gratia aliqua anima infusa, quae adaptatur homo in filium Dei; & secundum intentionem hominem renovatur, ac divinae naturae confors efficitur, ut sic per spiritum sanctum renovatur, demerens bene vivere, & Dei mandata obedire possit.

Et consequenter dicebat, inquit Felix de Peccatis cap. 18. dist. 2. n. 20. quòd in peccatore non erat privatio gratiae, & ita quòd solum manet reatus; Scotus verò non negat gratiam habitualement, sed fatetur sapè in peccatore esse privationem gratiae: & supposità hanc

hæc doctrinâ tamquam de fide, difficultas est inter Scholasticos, an formaliter macula consistat in privatione gratiæ, vel in deputazione, vel in aliquo alio. Hæc ille. Nihil ergo commune habet ille modus dicendi Scoti cum illa propositione damnata, in sensu ab Auctore intento.

Quod vel indè manifestè probatur; quia Auctor ille, ex eo quod transacto actu nihil maneat, nisi obligatio ad pœnam, infert: In Sacramento Baptismi, aut Sacerdotis Absolutione, propriè reatus peccati duntaxat tollitur, & ministrum Sacerdotum solum liberat à reatu. Numquid sic aliquando argumentatus fuit Scotus?

Dicitur, inquit Scotus q. dist. 14. q. 4. n. 6. quod ita Deus requirit dispositionem de congruo, ad hoc, ut peccatori conferat gratiam per Sacramentum (Pœnitentiæ) & hoc non, quod alliget potentiam suam Sacramentis, quin tamen sine dispositione illa prævia, & congrua, que sufficeret, conferat per Sacramentum gratiam, & hæc est maioris misericordie, scilicet duplicem viam instituire, per quam iustificetur peccator, quam ipsum ad unam viam artare. Sicut ergo adultus primam gratiam delentem originale potest habere duplici viâ, vel ex bono motu disponente ad illam de congruo, vel ex susceptione Baptismi, ita & in proposito. Vide Vasquez an hoc docuerit Auctor istarum propositionum.

Lugo Disp. 7. n. 6. putat propositiones prædictas à Pontifice rejectas, quia reatum pœnæ non distinguunt à culpa. Ego, inquit Dicastillo disp. 1. n. 264. non video quod in iis propositionibus reatus pœnæ non distinguatur à culpa, quin potius ideo damnantur, quia cum distinguerent reatum ab ea, concedebant solum reatum dimitti. Nam si reatum pœnæ non distinguerent à culpa, non negarent culpam remitti per id, per quod remittitur actus. Ita Dicastillo.

Sed contrâ, inquit Lugo n. 7. quia in iis propositionibus nec verbum est de culpa, sed solum dicunt id quod manet, esse solum reatum pœnæ, ut distinguitur contra actum peccati; quia nimirum duo solum sunt in peccato, scilicet actus, & reatus; quod si reatus, ut distinguitur ab actu, est macula habitualis, non debuit rejici illa propositio. Sed teneri ut Catholica, quæ docet, post actum solum manere reatum pœnæ. Hucusque Cardinalis.

Respondere posset quispiam; verbum est de culpa, alioquin non duo essent in peccato, sed unicum, scilicet reatus pœnæ; jam autem duo sunt, actus, & reatus. Actus ergo culpa est, actus, inquam, physicè præteritus, quem actum illæ propositiones negant remitti per Sacramentum Baptismi, vel Absolutionem Sacerdotis.

Ut cumque sit de hac controversia inter Lugonem & Dicastillonem; Doctorem nostrum sapius distinxisse inter culpam, & reatum

pœnæ, patet ex q. dist. 50. q. 6. in fine ibi: *ideo pœna durat (in damnatis) quia peccatum, id est, culpa, in eis durat; unde dicit (Fulgent. de Fide ad Petrum) permanente in eis iniusta affectionis malo, permanet in eis iusta retributionis damnatio.*

Præterea 2. dist. 7. q. unica n. 26. sic inquit: *Potest concedi totum argumentum, scilicet quod ipsi (damnati) habent potentiam, quæ non est formaliter peccatum, licet non habeant potentiam non peccandi, hoc est non esse in peccato: quomodo peccator dicitur esse in peccato, postquam transiit actus quem commisit: & privatus gratiâ remanet reatus, usque scilicet ad Pœnitentiam de peccato commisso, id est, de culpa.*

Item 2. dist. 28. q. unica n. 7. Ad questionem, inquit, potest dici, quod peccatum uno modo potest accipi pro ipso actu elicto deformi, loquendo de peccato commissionis. Alio modo pro macula, quæ remanet post actum elictum, sive pro reatu permanente, quousque peccatum (id est, culpa) fuerit deletum per Pœnitentiam.

Atque hanc distinctionem haud obscure verbis significat Trid. sess. 6. cap. 14. ibi: *Non quidem pro pœna æterna, quæ vel Sacramento, vel Sacramenti voto una cum culpa remittitur. Et can. 30. Si quis... ita culpam remitti, & reatum æternæ pœnæ deleri dixerit, ut nullus remaneat reatus pœnæ temporalis &c. anathema sit.*

Quæ cum ita sint, liquet profectò Conclusionem nostram nullatenus opponi sententiæ D. Augustini, aut Doctores Subtilis. Et hæc ipsa fuisse finis hujus Sectionis, nisi incidisset quidam scrupulus; nimirum, utrum Pœnitentiâ, per quam remittuntur, sive quæ remittit peccata mortalia, ipsa sit forma iustificans? Respondet Vasquez 3. parte tom. 1. disp. 2. n. 62. In adulto, qui iustificatur extra Sacramentum, magis certum est, eum iustificari contritione, tamquam formâ, quàm gratiâ habituali, ut ostendimus 1. 2. disp. 203. c. 3. Hæc ille. Communis sententia est:

CONCLUSIO X.

In adulto, qui iustificatur extra Sacramentum, magis certum est, eum iustificari gratiâ habituali, tamquam formâ, quàm Contritione.

Councilium Trident. sess. 6. c. 7. quod intitulatur: *Quæ sit iustificatio impij, & quæ eius causa*, postquam enumeravit causam finalem, efficientem, meritoriam, & instrumentalem: *Donum*, inquit, *unica formalis causa est iustitia Dei; non qua ipse iustus est, sed qua nos iustos facit, quâ videlicet ab eo donati renovamur spiritu mentis*

culpam de reatum pœnæ.

Conc. Trid. distinguit inter culpam, & reatum peccati.

495. Utrum Pœnitentiâ, per quam remittuntur peccata, sit forma iustificans?

Vasquez.

496. Quæ sit formalis causa iustificationis ex Conc. Trid.